

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO

Šmihelska cesta 14, 8000 Novo mesto

Tel.: (07) 373 05 70

E-pošta: helena.gramc@kgzs-zavodnm.si

natalija.pelko@kgzs-zavodnm.si

tatjana.kmetic-skof@kgzs-zavodnm.si

Splet: www.kmetijskizavod-nm.si

Novo mesto, 6.4.2020

PRODAJA S KMETIJE

V teh kriznih časih epidemije korona virusa je povpraševanje po lokalnih živilih vse večje. Kmetje, ki želite svoje pridelke ali izdelke prodati in približati lokalnim potrošnikom, morate vedeti nekaj osnovnih pravil prodaje pridelkov in izdelkov s kmetije.

Za zagotovitev varnosti hrane je potreben celostni pristop, od kraja primarne proizvodnje do vključno dajanja v promet ali izvoza. Vsak nosilec živilske dejavnosti v živilski verigi mora zagotoviti, da varnost hrane ni ogrožena. Poglavitni cilj splošnih in posebnih higienskih pravil je zagotoviti visoko raven varstva potrošnikov v zvezi z varnostjo hrane.

Vsak nosilec živilske dejavnosti, ki oddaja na trg **PRIMARNA ŽIVILA** tako rastlinskega kot živalskega izvora (prodaja osnovne kmetijske proizvodnje v nepredelani obliki), namenjena za prehrano ljudi, mora **registrirati obrat Primarnih proizvajalcev živil**. V želji, da bi zmanjšali administrativne ovire, se štejejo že kot registrirani vsi nosilci živilske dejavnosti, ki so:

- vpisani v evidence rejnih živali v skladu s predpisi, ki urejajo evidence rejnih živali,
- vpisani v centralni register akvakulture v skladu s predpisi, ki urejajo centralni register akvakulture,
- vpisani v register čebelnjakov v skladu s predpisi, ki urejajo register čebelnjakov, ali
- oddali zbirno vlogo v skladu s predpisom, ki ureja izvedbo ukrepov kmetijske politike za področje pridelave kmetijskih rastlin

in je na podlagi podatkov zbranih iz naštetih evidenc, registrov oziroma zbirne vloge razvidno, da svoje kmetijske pridelke in/ali živali dajejo na trg za javno potrošnjo.

Pravilnik o določitvi majhnih količini živil, pogojih za njihovo pridelavo ter o določitvi odstopanj za obrate na področju živil živalskega izvora (Ur. list RS, št. 96/2014) določa, da se ni potrebno registrirati tistim nosilcem dejavnosti, ki doma pridelana živila rastlinskega izvora uporabijo izključno za zasebno domačo porabo ali jih prodajajo neposredno končnemu potrošniku. Slednji se le **evidentirajo za prodajo majhnih količin** primarnih živil neposredno končnemu potrošniku na lokalnem območju – trgu, kar predstavlja v Sloveniji celotno državo (tržnica kjerkoli v SLO, na domu, restavracijam, gostilnam, šolam, vrtcem, bolnicam... – kjerkoli v SLO).

- Za registracijo in evidentiranje obratov je potrebna VLOGA ZA REGISTRACIJO OBRATA NA PODROČJU PRIMARNE PRIDELAVE ŽIVIL RASTLINSKEGA IZVORA IN REGISTRACIJO OBRATA NA PODROČJU PRIMARNE PRIDELAVE KRME TER SPREMEMBO PODATKOV O DEJAVNOSTI(H) OBRATA.
- V primeru prodaje in pakiranja krompirja, je potreben vpis v evidenco FITOREGISTRA.
- Sadilni material (sadike), se vpiše v SEMENSKI in FITOSANITARNI REGISTER.
- Sadike zelenjave, pa potrebujejo še POTNI LIST.

Kot **primarni proizvod živil živalskega izvora** se lahko prodajajo le žive živali z nekaj izjemami, za katere ni potrebno priglasiti dopolnilno dejavnost na kmetiji kot na primer:

- zakol, razkosavanje, konfekcioniranje in prodaja mesa perutnine in kuncev - do 5500 kokoši, brojlerjev, prepelic ali kuncev in do 800 puranov. Živali morajo biti v reji nosilca živilske dejavnosti od izvalitve ali najmanj 1 mesec.

V tem primeru je potrebno obrat le prijaviti – priglasiti na Upravi za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (**UVHVVR**). Vsako klanje živali oziroma proizvodnjo živil živalskega izvora, je potrebno 48 ur pred začetkom izvedbe prijaviti. Če se meso na kmetiji tudi prodaja, je potrebno imeti ustrezen prostor za prodajo s hladilnico ali hladilnikom, ki omogoča hlajenje svežega mesa kuncev in perutnine na +4 °C.

Brez posebne (nobene) registracije se na kmetiji lahko prodaja tudi:

- surovo mleko – dovoljena prodaja največ 30 l na dan oz. 10.000 l letno in
- konzumna jajca – do 350 nesnic oz. največ 200 kos na dan ali 70.000 kos letno.

Prodaja drugih oblik predelave kmetijskih pridelkov, kot so mesni in mlečni izdelki, suho sadje, sok, kis, žganje..., ni dovoljena. Za to je potrebna **priglasitev dopolnilne dejavnosti na kmetiji**.

Večina kmetij prodaja po več distribucijskih poteh, delež pridelkov pa se prodaja tudi direktno s kmetije in na tržnicah. Tržni standardi se uporabljajo na vseh stopnjah trženja. Torej, proizvodi se lahko tržijo samo, če so zdravi, neoporečni in tržne kakovosti ter če je navedena država porekla. Za označevanje proizvodov in njihovo kakovost je odgovoren imetnik proizvodov.

Označevanje živil delimo v tri področja:

- **splošno označevanje** (ime izdelka, seznam sestavin, neto količina, označba »e«, rok uporabnosti, ime in naslov proizvajalca, država izvora ali kraj porekla, serija oz. lot, pogoji shranjevanja, navodila za uporabo, črtna koda, pakirano v kontrolirani atmosferi, novo - OZNAČEVANJE DOLOČENIH SNOVI, KI POVZROČAJO ALERGIJE ALI PREOBČUTLJIVOSTI),
- **označevanje hranilne vrednosti,**
- **označevanje prehranskih in zdravstvenih trditev.**

IZDAJANJE RAČUNOV

Čeprav se na področju izdajanja računov za kmete zakonodaja v zadnjem času ni spreminjala, se zaradi raznolikosti kmetijske in dopolnilne dejavnosti predvsem tisti, ki začenjajo s različnimi oblikami trženja s kmetije, srečajo tudi z vprašanjem, ali morajo za prodano blago ali storitev izdati račun. Enostavno lahko odgovorimo na vprašanje, kateremu kmetu ni potrebno izdajati računov, malo bolj kompleksno pa je področje za tiste, ki račune morajo izdati.

Kdaj kmetu ni potrebno izdati računa?

To velja takrat, ko so izpolnjeni vsi trije navedeni pogoji:

- če gre za prodajo lastnih pridelkov iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti (OKGD) in ste za dejavnost OKGD obdavčeni pavšalno, na podlagi katastrskega dohodka;
- če niste identificirani za namene DDV (lahko pa je kmetija upravičena do pavšalnega nadomestila DDV);
- če svoje pridelke prodajate končnemu potrošniku - recimo na tržnici, na domu, premični stojnici, prodaja od vrat do vrat...

Kaj vse sodi v osnovno kmetijsko in gozdarsko dejavnost (OKGD)?

Pridelava, ki se šteje za OKGD, mora po značilnostih odgovarjati pridelavi, ki se za kmetijsko in gozdarsko dejavnost šteje po Zakonu o ugotavljanju katastrskega dohodka. Izvajati se mora na zemljiščih, ki so v zemljiškem katastru po dejanski rabi evidentirana kot kmetijska in gozdna ter v čebeljih panjih, registriranih pri ministrstvu, pristojnemu za kmetijstvo. Kot del pridelave se šteje tudi priprava pridelka za trg, kot na primer čiščenje, luščenje, sortiranje, kratkotrajna zaščita pred gnitjem, pakiranje ipd., torej postopki, ki še ne pomenijo predelave pridelka pri čemer pa mora ta ostati v osnovni obliki, torej nepredelan. V OKGD torej sodi vse kar je pridelano na njivah, torej žita, krompir, krmne rastline, oljnice, sončnice, buče za olje, zelenjadnice, ki se ne pridelujejo intenzivno; pridelava sadja v trajnih nasadih, pridelava hmelja; vino in oljčno olje iz lastnega pridelka grozdja in oliv; kar izhaja iz živinoreje, ki pa mora biti vezana na večinoma lastno pridelavo krme - sem sodi prodaja živih živali, jajc, mleka; kar izhaja iz čebelarstva, ki je evidentirano v registru čebelnjakov - sem sodijo med, vzreja čebeljih matic, pridelava voska, matičnega mlečka, propolisa; pridelava hlodovine in drv, pridelava novoletnih drevesc iz mladja; opravljanje kmetijskih in gozdarskih storitev s kmetijsko mehanizacijo v okviru strojnih krožkov.

Tisti, ki pridelujete rastline, ki sodijo v posebne kulture, morate vedeti, da se le te štejejo za del OKGD samo v primeru če so evidentirane pri ARSKTRP (prijava na zbirni vlogi). Sem sodijo zelenjadnice in zelišča v intenzivni pridelavi (pridelava ene ali več zelenjadnic oziroma zelišč na isti površini v celotni rastni sezoni posameznega koledarskega leta), jagode na njivah, semena in sadike poljščin, zelenjadnic in zelišč, ki se pridelujejo v tleh na prostem ali v tunelih in reja polžev na njivah. Če posebne kulture niso evidentirane pri ARSKTRP, ne spadajo med OKGD in jih je potrebno prijaviti kot drugo kmetijsko dejavnost (potrebno izdati račune).

Torej, če kmet prodaja lastne pridelke iz OKGD in izpolnjuje tudi vse zgoraj naštetе pogoje, mu ni potrebno izdati računa. Drugim kupcem, ki niso končni potrošniki, morajo tudi zavezanci, ki so obdavčeni na podlagi katastrskega dohodka, izdajati račune. Izdani računi v tem primeru ne vplivajo na davčno osnovo v okviru dohodnine in jih tudi v primeru gotovinskega poslovanja ni treba davčno potrjevati.

V vseh ostalih primerih so kmetje dolžni izdajati račune in jih v primeru gotovinskega poslovanja tudi davčno potrjevati. Izjema je le izdajanje računov za opravljanje t. i. malih obsegov prve stopnje predelave lastnih kmetijskih in gozdarskih pridelkov zaradi evidentiranja prihodkov do 3.500 evrov letno. V tem primeru je račune potrebno izdajati, vendar jih tudi v primeru gotovinskega poslovanja ni potrebno davčno potrjevati. Izdani računi ne vplivajo na davčno osnovo, ta ostaja katastrski dohodek.

Vsaka pridelava kmetijskih in gozdarskih pridelkov se ne more opravljati v okviru OKGD. Taka izjema je na primer pridelava sadik, ki ni vezana na tla, pridelava okrasnih rastlin, pridelava posebnih kultur, če le te niso prijavljene pri ARSKTRP. Za te kmetijske pridelave je potrebno prijaviti drugo kmetijsko dejavnost (obdavčitev ni več pavšalna) in izdajanje računov je obvezno.

Kdaj kmet mora izdati račun?

Obveznost izdajanja računov velja za kmečka gospodinjstva, ki:

- za OKGD niste obdavčeni pavšalno, na podlagi katastrskega dohodka, ampak ste se odločili za ugotavljanje davčne osnove na osnovi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov ali na osnovi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov
- prodajate kmetijske pridelke, ki niso proizvod OKGD (ne more biti pavšalno obdavčena) in imate zato priglašeno drugo kmetijsko dejavnost, za katero davčno osnovo ugotavljate na osnovi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov ali na osnovi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov
- prodajate pridelke in izdelke iz dopolnilne dejavnosti na kmetiji
- ste identificirani za namene DDV (za OKGD ali drugo kmetijsko dejavnost ali dopolnilno dejavnost)

Vsi tisti, ki so obvezni izdajati račune, morajo spoštovati zakonodajo s področja DDV, ki določa, kateri podatki morajo biti na računu navedeni. Glede na vrsto dejavnosti in morebitne ostale okoliščine pa mora davčni zavezanec pri navajanju podatkov na računu upoštevati tudi drugo zakonodajo in druge predpise.

V kmetijstvu se srečujemo z različnimi računi: račun, ki ga izda davčni zavezanec za namene DDV; poenostavljen račun; račun, ki ga izda mali davčni zavezanec; račun za dobavo blaga oz. storitev imetnika dovoljenja za pavšalno nadomestilo; elektronski račun. Za vse, ki so obvezni izdajati račune in poslujejo z gotovino, pa je obvezno tudi davčno potrjevanje računov in uporaba davčne blagajne in/ali vezane knjige računov. V tabeli 1, tabeli 2 in tabeli 3 so predstavljeni nekateri primeri izdajanja in davčnega potrjevanja računov za dobave v OKGD, druge kmetijske dejavnosti in dopolnilne dejavnosti na kmetiji.

Povzeto po:

[https://www.racunovodja.com/clanki.asp?clanek=8890/Dav%E8no_potrjevanje_ra%E8unov_-_Pogosta_vpra%9Aanja_in_odgovori_\(151-191\)](https://www.racunovodja.com/clanki.asp?clanek=8890/Dav%E8no_potrjevanje_ra%E8unov_-_Pogosta_vpra%9Aanja_in_odgovori_(151-191))

Tabela 1: Obveznost davčnega potrjevanja računov za dobave v okviru dopolnilne dejavnosti na kmetiji

Dobava blaga / storitev	Ugotavljanje davčne osnove	Identifikacija za namene DDV	Obveznost izdaje računa	Obveznost davčnega potrjevanja računov pri gotovinskem poslovanju
Dopolnilna dejavnost/druga kmetijska dejavnost	po dejanskih podatkih	DA	DA	DA
Dopolnilna dejavnost/druga kmetijska dejavnost	po dejanskih podatkih	NE	DA	DA

Tabela 2: Obveznost davčnega potrjevanja računov za dobave v okviru OKGD

Dobava blaga / storitev	Ugotavljanje dohodka iz OKGD	Identifikacija za namene DDV	Obveznost izdaje računa	Obveznost davčnega potrjevanja računov pri gotovinskem poslovanju
Dobava primarnih lastnih kmetijskih in gozdarskih pridelkov v okviru OKGD končnim potrošnikom.	pavšalno po katastrskem dohodku	NE	NE (prvi odstavek 143. člena pravilnika)	NE
Dobava primarnih lastnih kmetijskih in gozdarskih pridelkov v okviru OKGD osebam, ki niso končni potrošniki.	pavšalno po katastrskem dohodku	NE	DA	NE (ni izpolnjen pogoj glede vodenja poslovnih knjig in evidenc)
Če račun za tako opravljeno dobavo izda kupec v imenu in za račun dobavitelja.	pri izdajatelju računa je izpolnjen 1. pogoj (obveznost vodenja poslovnih knjig in evidenc)	DA/NE (izdajatelja računa)	DA	DA
Dobava primarnih lastnih kmetijskih in gozdarskih pridelkov v okviru OKGD.	pavšalno po katastrskem dohodku	DA	DA	DA
Dobava primarnih lastnih kmetijskih in gozdarskih pridelkov v okviru OKGD.	po dejanskih podatkih	DA / NE	DA	DA

Tabela 3: Obveznost davčnega potrjevanja računov za dobave v okviru OKGD – skupni dohodek iz OKGD manj kot 200 eurov

Dobava blaga / storitev	Opravljanje dejavnosti	Identifikacija za namene DDV	Obveznost izdaje računa	Obveznost davčnega potrjevanja računov pri gotovinskem poslovanju
Občasna prodaja in v manjših količinah sezonskih viškov lastnih pridelkov iz OKGD na lastnih zemljiščih / zemljiščih v uporabi.	NE	NE	NE	NE
Trajna in redna prodaja svojih pridelkov (ne gre nujno le za pridelke, ki bi bili sicer obdavčeni v okviru OKGD) ali celo (pre) prodaja tujih pridelkov.	DA	DA / NE	DA	DA

Pripravile:

Helena Gramc, specialistka za agrarno ekonomiko

Natalija Pelko, specialistka za zelenjadarstvo

Tatjana Kmetič Škof, koordinatorka za KDDD